

стои на местостроежа и лично да ръководи работата на помощниците си.

Друго мнение застъпва арх. Ст. Манев, който твърди с положителност, че майстор Н. Фичев е нанасял графично своите проекти с добре изострен липов въглен върху гладка чертожна дъска, използвайки линейал и триъгълник.

Подобно твърдение би било възможно и приемливо, тъй като неговият ученик и помощник Уста Генчо Кънев добре си е служил с чертожни инструменти и е оставил чертежи, които се пазят и до днес. Но конкретни данни за графически проекти на майстор Н. Фичев не са намерени, нито потвърдени от изследванията и други източници.

Тъй като в повечето публикации е цитиран известният труд на Ф. Каниц „Donau-Bulgarien und der Balkan“, ние го издирихме и тук регистрирахме всички негови издания (№ 25—29) включително превода на български и критическия труд на акад. проф. Ст. Романски (№ 30).

Кратки биографически бележки за майстор Никола Фичев извън регистрираните в библиографията обнародват и Н. Г. Данчов и И. Г. Данчов¹, като споменават по-крупните му строежи и факта, че за Беленския мост бил награден с орден Меджидие. За рождена дата те правилно призмат годината 1800, но погрешно съобщават, че е починал в 1880 г.

Като разглежда възрожденската епоха, Ст. Андреев² споменава за големите строежи на двамата видни майстори Никола Фичев и Уста Генчо Кънев. За майстор Н. Фичев има бегли бележки; отбелязано е, че се е ползвал с голям авторитет и турската власт се е отнасяла с особена почит към него.

На големите наши майстори отделя внимание и Ив. Орманджиев³ в раздела „Архитектура, резбарство и живопис“. Той споменава за Беленския и Ловчанския мост.

В главата „Романтици и революционери“ на своя исторически преглед Н. Мавродинов⁴ съвсем бегло споменава за Никола Фичев (1806—1881 г.) и го характеризира като един

¹ Данчов, Г. Н. и И. Г. Данчов. Фичев, Никола — прочут български майстор строител. В: Българска енциклопедия. София. 1936. с. 1595

² Андреев, Ст. История на българското изкуство от най-старо време до Освобождението. Четиво по бълг. история, VI. кн. 1, София. 1936. с. 163—164

³ Орманджиев, Иван. Нова и най-нова история на българския народ. София. 1945. с. 267

⁴ Мавродинов, Никола. Новата българска живопис. История на българското изкуство от епохата на Паисий до Освобождението. София. 1947. с. 25

от най-големите архитекти на Възраждането, който работи в цяла Северна България.

Не по-малко внимание на Никола Фичев отделя в своите пътни бележки и Стоян Заимов¹, като накратко художествено описва Беленския мост и споменава за майстора му.

Акад. Андрей Протич² кратко и съвсем бегло характеризира майстор Н. Фичев като един от най-ревностните застъпници на западни влияния в черковните строежи. Той предполага, че майсторът, който е работил и в Румъния, е донесъл оттам западни барокови форми за черковните си и граждански строежи.

В пътните си впечатления д-р К. Иречек³ бележи, че Никола Фичев, „един прост български зидарски майстор“ е направил правителственото здание (конака, б. м.) в Търново и 12-сводния Беленски мост, построен за 3 години (завършен през 1870 г.). Тези данни авторът вероятно дължи на Ф. Каниц (вж. № 25—28).

Извън регистрираните в библиографията публикации арх. Г. Козаров говори и на друго място за нашите народни майстори и преди всичко за Н. Фичев⁴ и апелира за упознаване и запазване на нашето народно архитектурно наследство. Като образец и пример⁵ на морални и делови качества е изтъкнат майстор Н. Фичев; накратко е изложено творчеството му.

Инж. Тр. Трифонов⁶ наново споменава за Ловчанския мост, строителя му и неговото изгаряне през 1925 г. в друга своя студия. На фиг. 9 е обнародвана фотоснимка — изглед преди изгарянето на моста.

За примитивния начин на финансиране и ограничаване притока на водата в ямите, изкопани за стълбовете на Беленския мост посредством биволски кожи говори проф. д-р инж. Пейчо Поппетров в своя учебник

¹ Заимов, Стоян. Светите места в признателна България. Бяла — Горна Студена. Плевен, 1927. с. 15.

² Протич, Андрей. Денационализиране и възраждане на нашето изкуство от 1393 до 1879 г. В сб: България 1000 години (927—1927). София. 1930, с. 483

Отпечатък от сб.: България 1000 години. София 1930. с. 483

³ Иречек, Константин. Княжество България. ч. II — Пътвания по България. Пловдив, 1899. с. 246 и 255

⁴ Козаров, Георги. Добри Желязков Фабрикаджи, родоначалник на българската текстилна индустрия. София. 1934. с. 62

⁵ Козаров, Георги. Нуждата от народна архитектурна съкровищница — Архитект, 1935, кн. 8—9, с. 143 и 144

⁶ Трифонов, Трифон. Пътища в Ловчанско след Освобождението и строителната дейност на бившата окръжна постоянна комисия. В: сб. Ловеч и Ловчанско. Кн. VI. София. 1934. с. 44—45